

9.5.1. Az egyéni vállalkozók járulékfizetése

A társadalombiztosítási jogszabályok szerint egyéni vállalkozónak minősülő személyeket meghatároztuk az előbb és különbséget tettünk közöttük, mint teljes körű biztosítottnak minősülő és kiegészítő tevékenységű egyéni vállalkozók között.

A szellemi szabad foglalkozásúak biztosítása 1993. március 1. napjával megszűnt. E személyeket nevesítette a Társadalombiztosítási törvény korábban „tudományos, művészeti és **egyéb szellemi tevékenységet** folytató” személynek. E személyekre a biztosítás, mint egyéni vállalkozóra akkor terjed ki, ha az illetékes szervtől egyéni vállalkozói igazolványt (kérték) kérnek és (kaptak) kapnak. Más esetben az őket alkalmazó szervezetnek a biztosítási kötelezettségük elbírálása során a megbízásra, vagy a vállalkozási jellegű jogviszonyban munkát végző személyekre vonatkozó társadalombiztosítási szabályokat kell alkalmaznia. Nem árt tehát megvizsgálni, hogy a munkát végző személynek valóban van-e vállalkozói igazolványa. Efelől az adójogszabályok alkalmazása miatt is előzetesen meg kell győződnünk, hiszen a magánszemélytől nem vonunk le személyi jövedelemadó előleget, ha van vállalkozói igazolványa, de a kifizető igen, ha vállalkozói igazolvánnyal nem rendelkezik (hiába ad számlát)! Ez azt jelenti, hogy aki vállalkozói igazolvánnyal rendelkező személlyel dolgoztat, az az illetővel csak „számlakapcsolatban” áll (az egyéni vállalkozó ugyanis a jövedelme függvényében saját maga után fizeti a társadalombiztosításnak a járulékokat), de vállalkozói igazolvány hiányában a díjazás után járulékfizetési kötelezettség a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony (például megbízás) szabályai szerint a foglalkoztató oldaláról fenáll. Célszerű ezért vállalkozói igazolvánnyal rendelkező személyt vagy bejegyzett céget igénybe venni.

2003. január 1-jétől ismét megkülönböztettünk **kezdő egyéni vállalkozókat**. Tevékenységet kezdőnek csak a kiegészítő tevékenységet folytatónak nem minősülő személy minősül (a kiegészítő tevékenységet folytatónál nincs értelme különbséget tenni kezdő és nem kezdő vállalkozó között).

2003. január 1-jétől a vállalkozókat már megkülönböztetjük abból a szempontból is, hogy az **Eva** (egyszerűsített vállalkozói adó) hatálya alá tartoznak-e vagy sem. Így jelenleg igen tarka a kép, nagyon sokféle egyéni vállalkozó van társadalombiztosítási szempontból.

9.5.1.1. A biztosított egyéni vállalkozó járuléka

A most tárgyalt egyéni vállalkozó nem kiegészítő tevékenységet folytató (azaz nem minősül saját jogán nyugdíjasnak, illetve nem olyan özvegyi nyugdíjban részesülő személy, aki már betöltötte a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt). Az egyéni vállalkozó a társadalombiztosítási járulékot az Szja törvény szerinti vállalkozói kivét [16. § (4) bekezdés], átalányadózó esetén az átalányadó alapját képező jövedelem, de havi átlagban legalább a minimálbér kétszeres összege (minimum járulékalap) után fizeti meg. Tbj. 4. § s) pont: minimálbér: a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes, a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alaphér kötelező legkisebb havi összege.

Ha a vállalkozói kivét, az átalányadó alapját képező jövedelem nem éri el a minimum járulékalapot, az egyéni vállalkozó az Art. 31. § (2) bekezdésében meghatározott bevallásban – a tényleges járulékalapot képező jövedelem, átalányadózás esetén az átalányadó alapját képező jövedelem feltüntetésével – bejelentést tehet arról, hogy a társadalombiztosítási járulékot a tényleges járulékalapot képező jövedelem, illetőleg az átalányadó alapját képező jövedelem, de legalább a minimálbér alapulvételével fizeti meg.

A minimum járulékalap utáni járulékfizetési kötelezettség nem vonatkozik az egyéni vállalkozóra, ha járulékfizetési kötelezettségét külön törvényben meghatározottak szerint teljesíti. Például ekho. E szabályok szerint a minimum járulékalap előírásnak már nem sok értelmét látjuk. Lényeg: ha a vállalkozói kivét, az átalányadó alapot képező havi jövedelem kisebb, mint a minimálbér kétszeres összege, akkor amúgy is e kisebb összegről kell számot adni az Art. 31. § (2) bekezdés szerinti elektronikus, havi adó-

és járulékbevallásban. Ilyenkor e kisebb összeg, de legalább a minimálbér alapulvételével kell a járulékokat megfizetni.

2009. július 1-jétől a társadalombiztosítási járulék mértéke:

- a) a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig 26 százalék, ebből a nyugdíjbiztosítási járulék 24 százalék, az egészségbiztosítási járulék 2 százalék, amelyből a természetbeni egészségbiztosítási járulék 1,5 százalék, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék 0,5 százalék,
- b) a járulékalap minimálbér kétszeresét meghaladó része után 29 százalék, ebből a nyugdíj-biztosítási járulék 24 százalék, az egészségbiztosítási járulék 5 százalék, amelyből a természetbeni egészségbiztosítási járulék 4,5 százalék, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék 0,5 százalék.

Az egyéni vállalkozó 2008. január 1-jétől 6 százalék (amelyből 4 százalék a természetbeni és 2 százalék a pénzbeli egészségbiztosítási járulék) egészségbiztosítási járulék fizetésére kötelezett. Az egyéni vállalkozó amennyiben nem tagja magánnyugdíjpénztárnak 9,5 százalékos nyugdíjjárulék fizetésére kötelezett. Abban az esetben, ha az egyéni vállalkozó tagja magánnyugdíjpénztárnak, akkor 1,5 százalékos nyugdíjjárulék fizetése mellett az általa választott (reá irányadó) magánnyugdíjpénztárba 8 százalékos tagdíjat is köteles fizetni. Ezt az egészségbiztosítási-, és nyugdíjjárulékot, valamint a tagdíjat – a társadalombiztosítási járuléktól elhatárolandó – a továbbiakban nevezzük egyéni járuléknak. Ennek az egyéni járuléknak az alapja megegyezik a társadalombiztosítási járulék alapjával, vagyis azt szintén a vállalkozói kivét, átalányadó esetén az átalányadó alap után kell fizetni, de legalább minimum járulékalap figyelembe vételével. Az eltérés annyi, hogy a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) legfeljebb a járulékfizetési felső határ összegének alapulvételével lehet megfizetni. A társadalombiztosítási és az egészségbiztosítási járuléknak felső határa nincs.

Az egyéni vállalkozó a minimum járulékalap (a minimálbér kétszerese, vagy a minimálbér) alapulvételével nem köteles társadalombiztosítási-, egészségbiztosítási járulékot, illetve nyugdíjjárulékot (tagdíjat) fizetni arra az időtartamra, amelynek tartama alatt:

- táppénzben, baleseti táppénzben, terhességi- gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, ápolási díjban részesül (kivéve, ha a gyermek-

gondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, az ápolási díj folyósításának időtartama alatt a vállalkozói tevékenységét személyesen folytatja),

- katonai szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katona,
- fogva tartott (őrizetbe vett, előzetes letartóztatásban van, elzárásra utalt, szabadságvesztés büntetést tölt),
- az egyéni ügyvéd, a szabadalmi ügyvivő, a közjegyző, ha kamarai tagságát szünetelteti,
- a Tbj. 31. § (4) bekezdésében említett egyéni vállalkozó keresőkép-telen¹.

Abban az esetben, ha a fenti körülmények a naptári hónap teljes időtartama alatt nem állnak fenn, egy-egy naptári napra a minimum járulékalap harmincad részét kell figyelembe venni. A fenti időtartamok (táppénz, stb.) naptári napjainak számával az egyéni járulékfizetési felső határt is csökkenteni kell annyiszor a naptári napi felső határ összegével, ahány naptári napra az említett körülmények fennállnak. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha az egyéni vállalkozó biztosítási jogviszonya hónap közben kezdődött vagy szűnt meg. A járulékfizetési felső határnál tehát éves szinten az egyéni vállalkozó sem fizethet több nyugdíjjárulékot, illetve tagdíjat.

Az egyéni vállalkozó a biztosítási kötelezettség kezdete napjától, annak megszűnése napjáig köteles a járulék (a tagdíj) megfizetésére. Az átalányadózás szerint adózó egyéni vállalkozó a tárgyhavi járulékfizetési kötelezettségének megállapításához az átalányadózás alapját képező jövedelmet a személyi jövedelemadóról szóló törvény alapján a tárgyhavi bevételéből annak vélelmezett költséghányadának levonásával állapítja meg.

[Tbj. 29. §, Tbj. vr. 6. §]

Munkaviszony, tanulmányok folytatása, társasági tagság mellett

Abban az esetben, ha

- a) az – átalányadózonak nem minősülő – egyéni vállalkozó legalább heti 36 órás foglalkoztatással járó munkaviszonyban is áll, vagy

1. A 31. § (4) bekezdésben említett egyéni vállalkozó, aki egyidejűleg munkaviszonyban is áll és foglalkoztatása eléri a heti 36 órát, illetőleg közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat.

b) az egyéni vállalkozó közép- vagy felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében folytat tanulmányokat a társadalombiztosítási járulék, az egészségbiztosítási járulék és a nyugdíj-járulék (tagdíj) alapja a ténylegesen elért járulékalapot képező jövedelem.

A jogszabály 2008. január 1-jétől megint egészségbiztosítási járulékot említ, amelyben benne van nem csupán a 4 százalékos természetbeni-, hanem a 2 százalékos pénzbeli egészségbiztosítási járulék is. Így aztán, ha alacsony összegű ez a ténylegesen elért – járulékalapot képező – jövedelem, megint lehet filléres napi táppénzt számfejteni! Szerintünk nem volt véletlen, hogy tavaly még csak a természetbeni egészségbiztosítási járulékfizetés állt fenn.

A heti 36 órás foglalkoztatás megállapításánál az egyidejűleg fennálló munkaviszonyokban előírt munkaidőt össze kell számítani.

[Tbj. 31. § (4) bek.]

Előfordulhat, hogy az egyéni vállalkozó egyidejűleg, mint társas vállalkozó is biztosított. Ilyenkor a járulékfizetésnél a minimum járulékalap összege az egyéni vállalkozói jogviszonynál érvényesül, a társas vállalkozásnál a minimum járulékalap nem vehető figyelembe, az egyes járulékokat (tagdíjat) csak a ténylegesen kiosztott, járulékalapot képező jövedelem után kell megfizetni (ha van). Ezt a „sorrendet” azonban 2007. január 1-jétől megváltoztathatja az egyéni vállalkozó. Az egyéni vállalkozó a társas vállalkozás részére a tárgyév január 31-éig tett nyilatkozat alapján évenként az adóév egészére választhatja, hogy a minimum járulékalap (minimálbér kétszeres összeg), illetőleg – az Art. 31. § (2) bekezdésében meghatározott bevallásban tett bejelentés esetén – legalább a minimálbér után történő járulékfizetési kötelezettséget társas vállalkozóként teljesíti. E választása alapján az egyéni vállalkozásában, illetőleg a további tagsági jogviszonyában csak a tényleges (ha egyáltalán van, vagy bármilyen kis összegű) járulékalap után kell a járulékot megfizetni.

A több biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony egyidejű fennállása esetén történő járulékfizetésről a későbbikben még részletesen szólunk.

[Tbj. 31. § (5) bekezdés]

9.5.1.2. A tevékenységet kezdő egyéni vállalkozó járulékfizetése

Az egyéni vállalkozó tevékenységet kezdőnek minősül a járulékfizetési kötelezettsége első napjával kezdődően, az e napot magában foglaló naptári év utolsó napjáig. Nem minősül tevékenységet kezdőnek az az egyéni vállalkozó, aki a vállalkozói tevékenysége megszűnésének napját követően ismételten egyéni vállalkozóként tevékenykedik, feltéve, hogy vállalkozásának megszűnése és új vállalkozásának megkezdése között egy teljes naptári év nem telt el. Álláspontunk szerint a törvény szövege ellenére nem a tevékenység megkezdését, illetve megszűnését kellene alapul venni, hanem a biztosítás fennállását, illetve a járulékalapot képező jövedelem meglétét. A vállalkozó biztosítása és járulékfizetése ugyanis nem a tevékenység tényleges megkezdéséhez kötött, hanem a vállalkozói igazolvány (egyéb engedély) kézhezvételéhez. Álláspontunk szerint akkor lehet egy egyéni vállalkozó ismételten kezdő, ha egy teljes naptári év – január 1-jétől december 31. napjáig – úgy telt el, hogy az illető egyéni vállalkozóként nem volt biztosított, nem volt vállalkozói igazolvány birtokában, egész éven át nem volt járulékalapot képező jövedelme (például táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj igénybevétele miatt), vagy biztosítása szünetelt (ez csak szabadalmi ügyvivő és ügyvéd, közjegyző esetében fordul elő).

A tevékenységet kezdő egyéni vállalkozó, igaz csak a kezdés évére, „megúsztá” a minimálbér kétszeres összege utáni járulékfizetést. A tevékenysége kezdő évében:

- társadalombiztosítási járulékot,
- 6 százalékos egészségbiztosítási járulékot (amelyből 4 százalék a természetbeni és 2 százalék a pénzbeli egészségbiztosítási járulék),

minimálbér

- a 9,5 százalékos nyugdíjjárulékot (magánnyugdíjpénztár tagja a 1,5 százalékos nyugdíjjárulékot és a 8 százalékos tagdíjat) függetlenül a tényleges jövedelemtől (vállalkozói kivétől, átalányadó-alapot képező jövedelemtől) a minimálbér összege után kell megfizetni. Tbj. 4. § s) pont: minimálbér: a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes, a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alapbér kötelező legkisebb havi összege.

A társadalombiztosítási járulék mértéke ilyenkor 2009. július 1-jétől 26 százalék.

Ha az egyéni vállalkozó munkaviszonyban áll heti 36 órás munkaidővel, illetve közép- vagy felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében folytat tanulmányokat nem különböztetünk meg tevékenységet kezdő és nem kezdő kategóriát, ugyanígy nincs értelme a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozókat tevékenységet kezdőre és nem kezdőre osztani.

2008. január 1-jével iktatták be a Tbj. 29. § (7) bekezdésének azt a rendelkezését, miszerint: ha a tárgyhónapban a kezdő egyéni vállalkozó vállalkozói kivétje vagy átalányadó alapját képező jövedelme meghaladja a minimálbért, akkor a járulékbevallásában nyilatkozhat arról, hogy a járulékokat (tagdíjat) a kivét, illetőleg az átalányadó alapját képező jövedelem alapulvételével fizeti meg.

2009. július 1-jétől a társadalombiztosítási járulék mértéke a minimálbér kétszeres összegéig 26 százalék, az e feletti rész után változatlanul 29 százalék.

[Tbj. 4. § ba) pont, 29. § (7) bek.]

9.5.1.3. A kiegészítő tevékenységű egyéni vállalkozó járulékfizetése

A kiegészítő tevékenységet folytató minősülő egyéni vállalkozó nem fizet társadalombiztosítási járulékot és nincs egészségbiztosítási járulékos, illetőleg tagdíjfizetési kötelezettsége sem.

A kiegészítő tevékenységű egyéni vállalkozó egy fix összegű (tehát jövedelemtől független) egészségügyi szolgáltatási járulék fizetésére kötelezett, melynek összege 2009. évben havi 4500, napi 150 forint. Ha az egyéni vállalkozó egyben társas vállalkozónak is minősül, akkor ezt az egészségügyi szolgáltatási járulékot fő szabályként egyéni vállalkozásában köteles megfizetni. Ettől eltérően az egyéni vállalkozó a tárgyév január 31-éig a társas vállalkozásnak tett nyilatkozata alapján az adóév egészére választhatja, hogy az egészségügyi szolgáltatási járulékot a társas vállalkozás – több társas vállalkozásban fennálló tagsági jogviszony (társas vállalkozói minőség) esetén a választása szerinti vállalkozás – fizeti meg utána. Fontos ügyelni a január 31-ei határidőre és arra, hogy ez a választás az adóéven belül már nem változtatható meg.

Nyilatkozat

Név:
 [adószám:,
 székhely (telephely):]
 egyéni vállalkozó úgy nyilatkozom, hogy helyettem, mint egyéni vállalkozó helyett a havi 4500 (napi 150) forintos egészségügyi szolgáltatási járulékot a 2009. adóévben a(z)

név:
 [adószám:,
 székhely (telephely):]
 társas vállalkozás fizesse.

Kelt: 2009. január napja

Egyéni vállalkozó aláírása
 Bélyegzője

A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó az egészségügyi szolgáltatási járulék mellett 9,5 százalékos nyugdíjjárulékot is fizet. A nyugdíjjárulék alapja az e tevékenységből származó vállalkozói kivét, átalányadózó esetén az átalányadó alapját képező jövedelem. Ennél a járulékfizetésnél a minimum járulékalap nem érvényesül. A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó a nyugdíjjárulékot legfeljebb a járulékfizetési felső határig fizeti meg. Ha a nyugdíj megállapítására év közben kerül sor és az egyéni vállalkozó vállalkozói tevékenységét tovább folytatja, a nyugdíjjárulékfizetési felső határt a nyugdíj megállapításának napjával kezdődően újra meg kell állapítani (a nyugdíjzás napjától ez év december 31-éig a járulékfizetési felső határ naptári napi összegével számolva).

A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó nem fizet egészségügyi szolgáltatási járulékot arra az időtartamra, amely alatt keresőképtelen, gyermekgondozási segélyben részesül, fogvatartott vagy – ügyvédként, szabadalmi ügyvivőként, közjegyzőként – kamarai tagságát szünetelteti. A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó ezeket a járulékokat a